

სასამართლო პრაქტიკა

► 1 – 10/2020

მარჩენალის გარდაცვალებით მიყენებული ზიანის ანაზღაურება

1. დაუშვებელია სკ-ის 1006-ე მუხლით განსაზღვრული ზიანის ანაზღაურების ოდენობის შემოსაზღვრა ვალდებული პირის მარჩენალთან დადებული შრომითი ხელშეკრულების ვადით.

2. პირს, რომლის წინააღმდეგაც წარდგენილია სკ-ის 1006-ე მუხლით გათვალისწინებული მოთხოვნა, პასუხისმგებლობის გამოსარიცხად ვალდებულია ამტკიცოს, რომ სარჩოს მომთხოვნს აქვს შრომის უნარი და პროფესია.

3. სკ-ის 1006-ე მუხლით ვალდებულ პირს არ აქვს გარდაცვლილის მეუღლისთვის სარჩოს გადახდაზე უარის თქმის უფლება შვილების სრულწლოვანების მიღწევის გამო. (ავტორის სახელმძღვანელო წინადადებები)

სკ-ის 1006, 1182-ე მუხლები

უზენაესი სასამართლოს 2015 წლის 16 ნოემბრის განჩინება № ას-889-839-2015

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მოსარჩელემ სარჩელი აღძრა გარდაცვლილი მეუღლის დამსაქმებლის წინააღმდეგ მარჩენალის გარდაცვალებით მიყენებული ანაზღაურების მოთხოვნით, რომელსაც უნდა მოეცვა მისი, როგორც შრომისუუნარო მეუღლის, და არასრულწლოვანი შვილების სასარგებლოდ გადასახდელი სარჩო. მოპასუხემ სარჩელი არ ცნო.

II. სასამართლოს მსჯელობის შეჯამება

პირველი ინსტანციის სასამართლომ სარჩელი ნაწილობრივ (მოთხოვნისთან შედარებით

ნაკლები ოდენობით) დააკმაყოფილა, მიუთითა რა არასრულწლოვანი შვილების გაზრდისთვის აუცილებელ დანახარჯებზე, რომელთა გადახდაც მარჩენალის მეუღლეს მოუწევდა. გადაწყვეტილება მოპასუხემ გაასაჩივრა, რომელმაც მიუთითა, რომ გარდაცვლილთან დადებული შრომითი ხელშეკრულება მხოლოდ სამთვიანი იყო და ის ანაზღაურებას მხოლოდ ამ ვადაში შესრულებული სამუშაოსთვის მიიღებდა. სააპელაციო სასამართლომ უარყო შრომითი ურთიერთობის ვადის მნიშვნელობა და საჩივარი არ დააკმაყოფილა. განჩინება მოპასუხემ გაასაჩივრა. მისი დასაბუთებით, თუ მარჩენალის მეუღლის სასარგებლოდ რჩენის ვალდებულება ეყრდნობოდა არასრულწლოვანი შვილების აღზრდის სირთულეებს, დაუშვებელი იყო სარჩოს გადახდის უვადო ვალდებულების დადგენა და ის, სულ მცირე, შვილების სრულწლოვანების მომენტიც უნდა ყოფილიყო შემოსაზღვრული. უზენაესმა სასამართლომ საჩივარი დაუშვებლად ცნო და განმარტა, რომ მარჩენალის მეუღლის შრომისუუნარიანობა მოპასუხეს უნდა ემტკიცებინა. გარდა ამისა, მისი პოზიციით, სკ-ის 1006-ე მუხლით ვალდებულ პირს აქვს უფლება, უარი თქვას მარჩენალის მეუღლის სასარგებლოდ სარჩოს გადახდაზე არა შვილების სრულწლოვანების, არამედ მისი დასაქმების ან ქორწინების მომენტიდან.

III. კომენტარი

სასამართლომ მართებულად უარყო მოპასუხის არგუმენტი შრომითი ურთიერთობის ვადის მნიშვნელობასთან დაკავშირებით. ასანაზღაურებელი ზიანის მოცულობას წარმოადგენს ის თანხები, რომლებიც გარდაცვლილს უნდა ეხადა მთელი ის პერიოდი, რომლის განმავლობაშიც სახეზე იქნებოდა სკ-ის 1182 ა) მუხლის წინაპირობები (სკ-ის 1006 | 2 მუხლი). შრომითი ურთიერთობის ვადის ამოწურვის შემდეგ მარჩენალს სარჩოს გადახდა ამ გარემოების მიუხედავად მოუწევდა.

არასწორია მტკიცების ტვირთის სასამართლოს მიერ შემოთავაზებული განაწილება მარჩენალის მეუღლის შრომისუნარობის დადასტურებასთან დაკავშირებით. სკ-ის 1006-ე მუხლით განსაზღვრული შედეგის დადგომისთვის შესრულებული უნდა ყოფილიყო სკ-ის 1182 ა) მუხლის წინაპირობები, რომლებზეც, როგორც ფაქტობრივ გარემოებებზე, სწორედ მოსარჩელეს უნდა მიეთითებინა და მასვე დაემტკიცებინა (სკ-ის 102 I მუხლი). მეუღლესთან სკ-ის 1182 ა) მუხლის საფუძველზე დავისას სარჩოს მომთხოვნს მოუწევდა საკუთარი შრომისუნარობისა და მატერიალური სიდუხჭირის დადასტურება. გაუგებარია, რატომაა მისი ინტერესი უფრო მეტად დასაცავი, როდესაც ეს მოთხოვნა უბრალოდ ადრესატს იცვლის და მარჩენალის გარდაცვალებაზე პასუხისმგებელ პირს მიემართება.

სკ-ის 1218 II მუხლი სრულწლოვან შრომისუნარიან შვილებს აკისრებს შრომისუნარო მშობლის რჩენის ვალდებულებას, რისი დანიშნულებაც სწორედ იმგვარი შემთხვევების მონესრიგებაა, როცა მშობელი სარჩოს მეუღლისგან სხვადასხვა მიზეზის გამო ვერ იღებს. ერთი შეხედვით, სკ-ის 1006-ე მუხლი საგამონაკლისოდ აფუძნებს პირის ვალდებულებას იმ შემადგენლობისთვის, როდესაც მოთხოვნის მფლობელის სამართლებრივი სიკეთე ხელყოფილი არაა. ამ ნორმის გარეშე მარჩენალის მეუღლის ქონებრივი დანაკლისი მართლსაწინააღმდეგო არ იქნებოდა.¹ ამიტომ სამართალპოლიტიკურად გამართლებული უნდა იყოს საგამონაკლისოდ წარმოშობილი პასუხისმგებლობის გამორიცხვა მაშინ, როდესაც პირის რჩენის ვალდებულება უკვე სხვას ევალება. ამ გაგებით სკ-ის 1218 II მუხლის მიზნად შეიძლება ჩაითვალოს რჩენის ვალდებულების სრულწლოვან შრომისუნარიან შვილებზე დაკისრება მაშინაც კი, როდესაც შრომისუნარო მშობელი სარჩოს ვერ იღებს სხვისი მართლსაწინააღმდეგო და ბრალეული ქმედების გამო. თუმცა ამ არგუმენტაციითა და სკ-ის 1218 II მუხლის მოშველიებით სკ-ის 1006-ე მუხლით ანაზღაურე-

ბადი სარჩოს შვილების სრულწლოვანების მომენტით შემოსაზღვრა მარჩენალის გარდაცვალებისთვის პასუხისმგებელი პირის პრივილეგია იქნებოდა. კანონმდებლის სკ-ის 1006 I 2 მუხლში გამოხატული პოზიცია ამგვარი გადაწყვეტის საწინააღმდეგოდ მეტყველებს.

ნინო ქავშაია

► 2 - 10/2020

პირობით დადებული გარიგება

ბათილია ხელშეკრულების პირობა, რომლითაც მხარე ვალდებულებას კისრულობს განახორციელოს ისეთი მოქმედება, რომელიც ადმინისტრაციული ორგანოს თანხმობას საჭიროებს.

(ავტორის სახელმძღვანელო წინადადება)

სკ-ის 91-ე მუხლი

უზენაესი სასამართლოს 2018 წლის 20 აპრილის გადაწყვეტილება № ას-1154-1109-2016

I. ფაქტობრივი გარემოებები

მხარეთა შორის დაიდო უძრავი ქონების ქირავნობის ხელშეკრულება. დამქირავებელმა სრულად არ გადაიხადა დათქმული ქირა, რის გამოც მესაკუთრემ სარჩელით მიმართა სასამართლოს და მოითხოვა ქირის დავალიანების ანაზღაურება. თავის მხრივ, მოპასუხე დამქირავებელმა შეგებებული სარჩელი აღძრა მოსარჩელის წინააღმდეგ და მოითხოვა უკვე გადახდილი ქირის და სარემონტო სამუშაოებზე გაწეული თანხის დაბრუნება. მოპასუხე მიუთითებდა ფართის ნაკლზე, მათ შორის კი იმაზე, რომ დამქირავებელმა ვერ უზრუნველყო სარეკლამო ბანერის განსათავსებლად აუცილებელი ნებართვის მოპოვება, რაც ხელშეკრულების თანახმად დამქირავებლის ვალდებულებას წარმოადგენდა. პირველი ინსტანციის სასამარ-

¹ რუსიაშვილი/ეგნატაშვილი, კაზუსები კანონისმიერ ვალდებულებით სამართალში, 2016, 199.